

حکومتا هه رێما کوردستانێ - عیراق

وهزارهتا پهروهردی

رێفه بهریا گشتی یا پرۆگرام و چاپه مه نیا

پهروهردا ئیزدیاتی

پولا ئیکێ بنه رتهتی

بهرهه فکرن

خدر پیر سلیمان

پیداچوون

شهمۆ قاسم کهلو

رێسان هه سه ن جندی

خیری لیا س بو زانی

دهرمان خه له ف هه یو

قادر هه سه ن عیدو

بژاره کرن

لیژنه یهکی ژ رێفه بهریا گشتی یا پهروهردا دهۆک

۱۴۳۶ مشه ختی

۲۰۱۵ زایینی

۲۷۱۵ کوردی

چاپا پینجی

-
- پهروهردا نيزدياني
 - بو قوتابيين نيزديان - پولا نيكي
 - پيداچونا زماني : دخيل نايف حاجي
 - سهريه رشتي زانستي يي چاپي : شمو قاسم كلو
 - سهريه رشتي هونهري يي چاپي : عثمان پيرداود كواز - سعد محمد شريف صالح
 - دهرهينانا هونهري : ريشه بهريا پروگراما ل ريشه بهريا گشتي يا پهروهردا پاريزگه ها دهوك
-

ب دستوری خودی

پیس گۆتن

ئیزدیاتی، وهک دینهکی دیزین، کو بیرو باوه رین وی دزقرنه بهری چند ههزار سالان بهری زایینی، مخابن ههتا نهقه بهری چند ساله کا ب تهززهکی ریکوپیک خزمهتا وی نه هاتبو کرن ،

ب درپیشا میژوو یی ژی پهیره و که رین ئیزدیاتییی هه ردهم تووشی ده رده سه ری و کاره ساتان دیوون، به لئ شکر زانیاریین دینی و تیگستین پیروژ دسنگین خۆراگرن زهلامین دینیدا هاتنه پاراستن و خه لکی گشتی یی ئیزدی ژی ب به رده وامی ب وان ری و ره سم و ره وشت و تیتالان رابوون... ههتا کو ئیرو ب ئه مانهت گه هشتینه فی سه رده می . هه لهت ئه و هه موو تشت... ب شتیوه کی خام گه هشتن، لی ده ولت سه ری خه مخوران و ده زگه هین چاپی و روژنامه فانی و راگه هاندنی... ههتا راده هیه کی باش، شه ژاندنه شه و شه ژوارتن و به لاکرن.

خزمهتا هه ره گرنگا ژ ئیزدیاتییی هاتیه کرن، ئه و بوو ده می ل سال ۱۹۹۶ و هه زارده تا په ره رده یا حکومتا هه ریما کوردستانا عیراقتی رازیبوو ل سه ر خووندنا بابه تی ئیزدیاتییی - ل قوتابخانیین پتیریا قوتابیین وان دئیزدی و ژ بو وی چندی لیژنین په ره رده یی یین بسپور دوائی ئیزدیناسییدا هاتنه پیکتینان و ده ست ب کاربوون و بابه تی ئیزدیاتییی بو قوناغین به رت و ناقنجی و ئاماده یی هاتنه به ره فه کرن ، ب وی هیقیی نه ئیزدیاتی وهک میژوو ، باوه ، ئه ده ب... بکه فته دناف بابه تیین په یانگه ها و کولیزین هه ریما کوردستانیدا.

قیجا دو می لیژنین به ره فه کرا بابه تی ئیزدیاتی ده ست بکار بووین ، تشتی هه ر سه ره کی یی ل پیشچا ف هاتیه وه رگرتن ئه و بوو ، ئیزدیاتییی هه ر وه کی چاوا هه ی دانینه به ر ده ست ، نه وه کی چاوا دقیت.

له و ما کارئ فان لیژنان ئه و بوو ، ئیزدیاتییی ژ هه موو ئالیانقه وه رکن و ب گۆردی قوناغین خووندنی و ئاستی هزی یی قوتابیان دارین ، ژ به ر قی یه کی سه نکئ کاری که فته سه ر قافارتن و شه ژوارتنی بی هیچ ده ستکارییه کی یان بوچونه کا که سایه تی . هه لهت پیژنینه ل دۆر ئیزدیاتییی یین دقان هه رسئ قوناغاندا (به رت و ناقنجی و ئاماده یی) هاتین نه ده سه رجمینه و ریبی ل شه کۆله ران ناگرن کو ئیدی خه بتینی د ئیزدیناسییدا بکن، چونکی ئیزدیناسی ب چند شه کۆلین و په رتوکان ته ما نابت و چند کار ل سه ر بیته کرن هیشتا یی کیمه .

ب هه لکه فتنا خواندنا بابه تی ئیزدیاتییی ل هه موو قوناغا، ئه م وهک مامۆستاییین ب به ره فه کرا هه ر سه قوناغان رابووین ب شانازیقه دبیزین ، کو هه که نه ژ دامه زاندا بنگه هئ لالش با و مه دهندرویی بنگه هیدا کار نه کربا ، رهنکه مه نکارییا ب قی کاری رابین ، چونکی بنگه هئ لالش دوائی ئیزدیناسییدا ژ ئه نجامی بزافا نازادبوخاوا ملله تی

ملله تی کورد و بریاردان ل سەر خوندا باهه تی ئیزدیاتی ل قوتابخانان ...
 خو بخۆ چه سپاندا دروشمی (کوردستان مه لبه ندی لیبۆرنا ئایینییه) .
 هه له به ت مه ژ بو به ره هه فکرا باهه تی ئیزدیاتی بی هه ر سۆ قوناغان ، مفایه کی باش ژ
 به لافوکی ل دۆر ئیزدیناسیی - ئه وین ب به ر ده ستین مه که فتین - هه ره سا ژ پیزانیین
 زه لامین دینی و خه مخۆران و پیشنیارتین ماموستاین ئیزدیاتی دبیژن ... وه رگرتیه و
 نه ژۆزی هی شیدارین هه ر خه مخۆره کی تی بی نییه ک ل دۆر باهه تی ئیزدیاتی بی هه ر سۆ
 قوناغان هه به ت ، ب که هی نه مه تا کو دچاپین بژاره بی ن بیدا ل به ر چاف وه رگرتین . بو
 زانین دقێ چا پا بژاره دا مه وه ک لیژنا بژاره کرنی ، مه
 مه فایه کی باش ژ پیشنیاریت ماموستاین باهه تی دبیژن وه رگرت .

هه له به ت ئه ف په رتوک به ری چاپ کرنی مه دانا به به ر ده ستین هی ژایان ل چقاتا رۆحانی
 و ئه وان ب کاره کی پیروژ زانین و رازی بو نا خو ل سهر ده برین ، پاشی لیژنه کی ژ
 ریشه به ری گشتی یا په ره ردا دهوکی پید اچو نه ک ل سهر کر و ئه وان ژۆ رازی بوون ل سهر
 کرن .

ل داوی ریز و سوپاسیین مه بو : وه زاره تا په ره رده یا حکومه تا هه ریما کوردستانی و
 ریشه به ری گشتی یا په ره ردا دهوکی و بنگه هێ لالش بی ره وشه نبیری و کومه لایه تی و
 چقاتا رۆحانی یا ئیزدیان و هه ر ئایین په ره ره کی و خه مخۆره کی پیزانین داینه مه .

- ماموستایی ریزدار ...
- * تیکستی هه ر دو عایه کی بو ژ به ر کرنییه .
- * دا کو کی ل سهر په راویزان بیته کرن .
- * بو بتر وه رگرتنا پیزانینا و رۆن کرنا ل سهر هه ر باهه ته کی . هی شقییه ژیده رتین
 با وه ری کری بی نه ب کار ئینان .

لیژنا پید اچوونی

Y

خودی ئیکه

خودی ئیکه
یی بی شریکه
یی بی هه قاله.

یا خودی
نه توژ کهسی و
نه کهس ژ ته یه.

يا خودى تۆ خودانى شەف و رۆژايى .

يا خودى ھەر تۆبى ھايى ھەر تۆبى لايقى مەدح وسەنايى .

فەرھەنگىزى

شريك: ھەقىشك .

لايق : ھەژى

ھايى : ھشيار

مەدح و سەنا: پەسنە و ستايش .

پەروستەبوون

ماموستايى ھيژا، بلا قوتايى ئەفئى دوعايى چەند جارا بىئىت .
ياخودى تۆى مەزنى ، تۆ خيىرابدەى .
شەرا وەرگەرىنى ، توو بو مە مەسەب و دىنى .
ياخودى توومە بپارىزى ژ قەدايى ژ بە لايى .

ههفت ملیاکهت

خودی مهزن ههفت
ملیاکهت ژ نوورا خو
ئافراندن وتاوسی مهلهک
کره سهروکتی ملیاکهتا
کوئهقهنه:

عزراییل جبراییل
میکاییل دهرداییل
شمقاییل عهزازییل
ئیسرافیل.

فەرھەنگۆک

ملیاکەت : فریشتە
ئافراندن : خولقاندن .

پەرۆستە بوون

ماموستایی ھێژا، بلا قوتابی ئەفەق دوعایی چەند جارێک

ئامین ، ئامین

ب ھیمەتا شەمسەدین

فەخرە دین

سجادین

ناسردین

شیشمسە قەوەتا دین .

لالشا نوورانی

لالش په رستگه ها پیروزا مه
ئیزدیا په ونیشانگه هین
هه موو خاس و چاکین مه
ئیزدیان لی هه نه.

لالش ھېقىنى عەردى يە لالش كو دەھاتە ل عەردى شىن دىبوو نەباتە پى زەينىن چقاس كنىاتە .

فەرھەنگۆكى

- پەرستگەھ : جھى پەرستنى .
- زەينىن : خەملىن
- چقاس : ھەموو - گشت
- كنيات : دونيا .
- خاس وچاك : ئۆلدار - خودىناس .

چالاكى

ماموستايى ھېژا ، نەركىن ھەر ئىزدىيەكى دەمى دچتە لالشا نورانى بۆ قوتابيان
دىارگە .

ریزگرتنا دایک و بابا

یہ قدری دایک و بابا گرت،
قدری خودی گرت۔
دقتت ہر دایک و بابین
خو بکہین۔
یہ فہرہ ہاریکاریا دایک و
بابین خو بکہین وریزی
لی بگرین۔

ههقه ل وان بکهن سلاقا
زیارهتی بن ل دهستان وچاقا
ههپۆ سبا وهه موو گاقا.

فهرده نگوک

ریزگرتن : قه درگرتن

زارۆک : بچووک

هاریکاری : یارمه تی

سبا : سبه یک - به یانی

گاف : دهم - کات

ہندہ کی بیرو باوہر

سلطان ئیزی پەدشی مە یە .
تاووسی مە لە ک شە هە دە و ئیمانیت مە یە .
قوبلەت بدۆر قوبلە تا مە یە .
لالش حە جا مە یە .

کانیا سپی مۆرا مه یه .
شیخادی سهروه ری مه یه .
شیشمس مه فهری مه یه .

فهره نگی

قوبلهت بدۆر : روژ

مۆرکرن : چه لال کرن .

مه فهر : رزگارکه ر

چه له نگی

قه له می دسه ر قان په یقانرا بینه :

ئیزی روژ لالش

ئیزی روژ لالش

پاقرى

پاقرى ره وشته كى جوانى مروقه
دقيت نه م خو پاك و ته ميز
بكهين.

خودى ههژ مروقى پاقر دكهت.
پاقرى ژ ئيمانويه.

پاڦڙي ساڦله مي به
پاڦڙيا لهش وجل وبهرگا به فارهه.
دڦيٽ مروٽ هه ردهم يٽي پاڦڙيت.

فهرهه ننگي

ته مييز : پاڪ - پاڦڙ
ٽيمان/باوهري، ٽاقتات

چه له ننگي

قه له مي دسه ر قان په يقانرا بينه:

خودي	خودي
پاڦڙي	پاڦڙي
ٽيمان	ٽيمان

تۆک و بهرات

تۆک ئیکه
ژ نیشانین
مه ئیزدیان.
تۆک تۆکا
ئیزییه.

ههه ئیزدییه ک دقیت کراسی
ب تۆک دبهه ره خو بکهه.
بهه راته یه پیروژه.

بهرات، ئاخا لالشا پيروژه و ب
ئاقا كانيا سڀي قهسترايه .
بهرات ئيڪه ژ نيشانين مه
ئيزديان .

فهرههنگۆك

قهستراي: تيكهه ل كرى

نيشان : جههنگ ، هيما .

ئيزى : خودى .

تۆك : پيسير .

چهلهنگى

قهلهمى دسه ر قان په يقانرا بينه :

كانيا سڀي تۆك بهرات لالش

كانيا سڀي تۆك بهرات لالش

راستی

راستی رییا خودییه.
دهره وین دوزمنی خودییه.
مروقی راستگو خوشقییه.
نهیه ب زوره، نهیه ب زاره
توژ بلندیی وه ره خواره
ری ب راستیی یه دیاره.

فهردهنگۆک

راستگۆ : راستبێژ .

خۆشتقی : خۆشهویست .

زۆر : دڤرڤا مه بهست (خورتی) یه .

زار : زمان - مه بهست پر بیتژییه .

چه لهنگی

قه له می دسه ر قان په یقانا رینه :

راستی خودی زار

راستی خودی زار

چینین ئیزدیان

ئیزی د پیکهاتینه ژسی
چینا:

شیخ - پیتر - مرید
ژنخوازی ژ چینه کی بو
چینه کا دی گونه هه.

«۱» ل جهم ئیزدیان، فهرز دوو جورن: فهرزین حه قیقه تی و فهرزین ته ریه تی، هه ر دوو پیکه دینه ئه رکانین دینی.

ھەر ئىزدىيەكى شىخ و پىرىن
خۆ ھەنە.

ھەر چىنەكى ئەركى تايىبەتى خۆ
ھەنە.

چەلەنگى

قەلەمى دسەر قان پەيقانرا بينە:

شىخ

شىخ

پىر

پىر

مىرىد

مىرىد

رہوشتین خوارن خوارنی

دہمی تہم ئیزدی دہست
ب خوارن خوارنی دکہین

دبیژن :

ب دهستووری خودی
نابت مروّف باخفت دهمی
خوارنی دخوت.
دهمی ژ خوارنی
ب دوماهی دئین دی بیژین:
یا خودی مه کیم کر
توو زیدهکھی
دقیّت مروّف دهستی خوّب
ئاف و سابوونی بشوت بهری
وپشتی خوارن خوارنی.

زادی پیروژه، زاد نه عمه تا خودییه.

فهرده نگوئی

رهوشت : (آداب)

ب دهستوری خودی : نانکو ب رهزا خودی.

چه له نگی

قه له می دسه ر قان رستاره بینه :

ب دهستوری خودی

یا خودی مه کیتم کر، توو زیده کهی

هندک دوعا

- لسهر ههر ئیزدیه کی فهره قان
دوعایا ل دهمی دیارگری بکەت:
- دوعایا پشت گریدانى بهری روژ دهرکهفت
- دوعایا سبى دگهل روژ هلات
- دوعایا هیتقاری بهری روژ ئاڤا
- شههدا دینی دهمی نقستنی
- دهمی ئیزدی ههر دوعایه کی دکهن بهری
خۆ ددهنه روژی

مه ئیزدیان سی جورین دوعایا هه نه :

۱- دوعایین فهرز

۲- دوعایین خیر

۳- دوعایین چاره سه ری

ماموستایہ ہیژا ، بلا قوتابی سی جارا فی دوعایی بیژت :
یارہبی ، مہدہرہکی ژتہ دخوازین ، مہدہرہکہ خیژی ،
یارہبی تو مہ ب دین و ئیمان بکہی ، ئاقل وفامی مہ زیده بکہی
پسیارہکا خیژی ل حالئ مہ و فی مللہ تی بکہی .. ٹامین

چہ لہنگی

قہ لہمی دسہر قان پھیقنرا بینہ :
دوعا - سبی - ہیقاری - شہدا دینی -
دوعا - سبی - ہیقاری - شہدا دینی -

ناقہ پوک

- ۷ وانا ٹیکے : خودی ٹیکہ -----
- ۹ وانا دوویئے : ہفت ملیاکہت -----
- ۱۱ وانا سیئے : لالش نوورانی -----
- ۱۳ وانا چاریئے : ریزگرنا دایک وبابا -----
- ۱۶ وانا پینجیئے : ہندہک بیرو باوہر -----
- ۱۸ وانا شہشیئے : پاقرئی -----
- ۲۰ وانا ہفتیئے : توک وبہرات -----
- ۲۲ وانا ہشتیئے : راستی -----
- ۲۴ وانا نہہیئے : چینین ٹیزدیان -----
- ۲۶ وانا دہہیئے : رہوشتیئے خوارنیئے -----
- ۲۹ وانا یانزدیئے : ہندہک دوعا و دروزہ -----